

Poština  
pavšallrana.

Uredništvo  
in  
upravnštvo  
Ista je  
v Ljubljani  
Breg št. 12.  
Telefon 119.

Štev. 38.

V Ljubljani, 28. decembra 1921.

Leto I.

# AVTONOMIST

Celoletna na-  
ročnina 120 K,  
mesečna 10 „  
Posamezne  
številke se ra-  
čunijo po 2 K.  
Inserati  
se računajo:  
pol str. 1000 K,  
manjši soraz-  
merno. — Pri  
malih oglasih  
beseda 1 K.

:: Izhaja vsak ponedeljek zjutraj. ::

## Najnovejše.

Vabimo k naročbi.

„Avtonomist“ je najboljši slovenski tednik. „Avtonomist“ je neodvisen in kritičen politični list. „Avtonomist“ je dober informativen list. Njegova ideja je zdrava in zmagovita. Avtonomija Slovenije je na pohodu in pride, ker ni drugega izhoda iz sedanjih zagat, v katere je prišla mlada jugoslovanska država. Avtonomija zmaguje po vsem svetu. Uveljavljanje avtonomističnega principa pomeni koncem koncev trajni mir in sporazum med narodi, pomenja samoupravo ljudstva, odpravo prevelikih militarističnih bremen, pomenja svobodo, enakopravnost in mirno sožitje vseh z vsemi.

Zato naročite „Avtonomista“, berite ga, širite ga! Višina naklade „Avtonomista“ bo predvsem barometer slovenskega ponosa in zavesti, da hočemo biti svobodni in enakopravni državljani. „Avtonomist“ je glavni klicar in nosilec ideje slovenske skupnosti in socialne pravičnosti.

Z novim letom bo „Avtonomist“ izhajal vsako soboto in ne več ob ponedeljkih. To pa zato, ker se je krog njegovih čitateljev tako zelo razširil po vsej Sloveniji, da mora uprava ustreči želji pretežne večine naročnikov. Ni je

## Otvoritvena seja goriškega dež. odbora.

Izredni od vlade imenovani deželni odbor za Goriško je začel poslovati. Na otvoritveni seji je predsednik dr. Petarčin začrtal naloge odbora in poudarjal življenjski pomen avtonomije za Goriško. V imenu Slovencev je označil dr. Besednjak stališče Slovencev do avtonomije, ki je pozdravil sklep rimske vlade, da je po dolgih letih absolutnega vladanja končno spravila v razpravo samoupravo goriške dežele. Govornik pozdravlja avtonomijo kot skupno potrebo

## Dnevne vesti.

Njegovo Kraljevsko Veličanstvo Kralj Aleksander obišče, kakor poročajo listi, tekem tega tedna Slovenijo. Njegovo Kraljevo Veličanstvo se udeležuje lova na divje koze v Kamniških planinah na lovišču Windischgrätzovem. V spremstvu Njegovega Kraljevskega Veličanstva bo tudi g. pokrajinski namestnik. Gospod Widischgrätz je v posebni avdijenci pri pokrajinskem namestniku zaprosil, da sme lovu prisostvovati. Po končanem lovu se, po poročilih listov, odpelje Njegovo Veličanstvo na Francosko, da se posvetuje z zdravniki glede zdravstvenega stanja. Vrli Kamničanje bodo Njegovo Kraljevsko Veličanstvo in njegovo spremstvo navdušeno in najljubše pozdravili.

Kal nove krize. Med radikalcem in demokrati je prišlo zaradi vprašanja vojnega ministra do sporazuma pod pogojem, da imajo demokrati pri glasovanju za proračun vojnega ministrstva proste roke. V tej točki sedanje sporazuma leži kal nove krize, ki utegne izbruhniti že v momentu, ko pride na dnevni red interpelacija zaradi nebrojnih nečednih afer v vojnem ministrstvu.

Narodno priznanje. Prva sekcija zakonodajnega odbora je predložila zakonodajnemu odboru predlog, da se prizna za državo zaslužnim možem in njihovim rodovinom desmrtna državna vzdrževalnina. Pravico do vzdrževalnine so predlagali za rodovine pok. Kosto Tanšanoviča, pok. Svetoslava Simiča, biv-

danes nobene občine v Sloveniji več, v kateri bi naš list ne bil zastopan.

„Avtonomist“ je postal najpriljubljenejši in najbolj čitan tednik. Naročniki komaj čakajo, da ga dobe. „Avtonomist“ je veren in pošten prijatelj slovenskega kmeta, delavca in izobraženca. Vsakdo najde v njem svoj poduk in svoje — zadoščenje.

Centralizem umetno podražuje vse življenje. Z novim letom se zopet vsaka reč podraži, ker se je podražil vsakdanji kruh. Delavci zahtevajo večje plače, zato je tiskarna tudi nam povišala svoje račune. Prisiljeni smo toraj tudi mi prositi naše čitatelje, da nam priznajo povišek naročnine za bodoče leto, ki bo znašala: za celo leto 150 kron (37 dinarjev 50 para); za pol leta 75 kron (18 din. 50 para); za četrt leta 37 kron 50 v (9 dinarjev 37 para). Posamezne številke bodo stale 3 krome.

Naše geslo je: Ne udajmo se! Toliko bomo imeli, kolikor si bomo priborili sami! Zato vabimo v krog svojih naročnikov vse, ki mislijo pošteno z našim proletarskim narodom. Kdor soglašja, naj nam poda roko!

Uredništvo in upravnštvo.

slovenskega in furlanskega ljudstva. Avtonomija goriške dežele je skupni cilj in skupna potreba obeh plemen. V nadaljnjem govoru protestira govornik proti temu, da je novi deželni odbor imenovan od vlade, ne pa izbran od ljudstva v svobodnih volitvah. Furlansko in slovensko ljudstvo je zrelo dovolj, da odloča o svoji bodočnosti. — Če bi sedela v rimski vladi Pribičević in Žerjav, bi Goričani na svojo avtonomijo še dolgo čakali.

Šega srbskega poslanika na Dunaju, pok. Jovana Škerliča, vseučiliškega profesorja, pok. dr. Lazarja Paču-a, finančnega ministra, za vojvodo Putnika, za vojvodo Mišiča, za Kosto Stojanoviča in za Milorada Draškoviča.

Prihodnja številka „Avtonomista“ izide zaradi praznikov dne 7. januarja prihodnjega leta in potem redno vsako soboto. Načinnejše podatke glej v „vabilu na naročbo“.

Glavna skupščina socialne demokracije se je vršila o božičnih praznikih v Trbovljah. Zborovanje je poteklo mirno, samo pri razpravi o novem štatutu stranke je prišlo do živahnih debat.

Nova vlada — stara zmešnjava. Božič nam je prinesel novo vlado. Med ministri čitamo večinoma stara, dobroznana — ali naj rečemo zloglasna? — imena: dr. Gregor Žerjav za socialno politiko; Marko Trifkovič za izenačenje zakonov; Andra Stanič minister za promet; Žarko Miladinovič za pošto in brozovaj; Velja Vukičević za javna dela; Voja Marinkovič za notranje zadeve; Kosta Kumanudji za finance; Svetozar Pribičević za nauk; Žika Rafajlovič za gozde in rudnike; Krsta Miletič za agrarno reformo; general Žečević za vojno in mornarico; Mehmed Spaho za trgovino; Karamahmedovič za zdravstvo; Pucelj za poljedelstvo; Nikola Pašič za vnanje zadeve in predsednik vlade.

## Ivan Cankar o „Slovenstvu in Jugoslovanstvu“.

„Z bistroidnostjo, prirodno umetniku po milosti božji in s samoumevno samozavestjo, lastno duševnemu delavcu, ki ve, od kod je in čigav je, je gledal Cankar na idejo slovenskega naroda... Hvalim Boga, da je bil baš Cankar prvi Slovenec, ki je imel krasni pogum, da je jasno in glasno na znanem javnem predavanju v „Mestnem domu“ dal obliko politični ideji naše generacije v najradikalnejšem njenem smislu. Njega, ki je ta svoj pogum poplačal a idejo samo potrdil s potjo v avstrijsko ječo, se vsaj ne bo moglo sumničiti o postranski nameni, ako zraven konstatiram znano dejstvo, da je bil Cankar odločen pristaš kulturne avtonomije...“

(Dr. Prijatelj v „Cankarjevem „Zborniku“ str. 17. in 18.).

V založbi „Tiskovne Zadruga“ v Ljubljani je izšel začetkom decembra t. l. „Cankarjev Zbornik“, katerega so posvetili sotrudniki „Ljubljanskega Zvona“ spominu Ivana Cankarja ob triletnici njegove prerane smrti. V tem „Zborniku“ so objavljeni tudi nekateri akti iz procesa, ki ga je ljubljansko državno pravdnštvo Cankarju naprtilo zaradi njegovega 12. aprila l. 1913. v ljubljanskem „Mestnem domu“ držanega predavanja o „Slovenstvu in Jugoslovanstvu“. Predavanje je priredila splošna delavska zveza „Vzajemnost“.

Na shodu uradno navzoči policijski koncipist g. Gogala je navedel v svojem poročilu na policijsko ravnateljstvo, da je Cankar na zborovanju rekel: „Mi, kar nas je, mi vsi smo te misli, da je naš edini cilj, da dosežemo jugoslovansko republiko.“ Drugi stavek, ki policijskemu uradniku ni bil všeč, se glasi: „Pustimo Avstrijo v njenem lastnem dreku. Bodimo kakor Mazzini v Italiji“.

Zaradi teh dveh izjav je Cankarja poklicala na odgovor pristojna oblast. Po naših mislih ni dvoma, da je Cankar inkriminirane besede res izrekel, toda pred sodiščem je moral v svojem interesu stvar pač kolikor toliko zaviti, česar mu gotovo nihče ne šteje v zlo. Sicer je trenutno za nas Cankarjevo stališče glede Avstrije in republike precej postranskega pomena; zanimivo pa je, kaj je podpisal Cankar v sodniškem protokolu o priliki svojega zagovora.

Tam pravi (glej „Zbornik“, str. 151.) med drugim: „Besedi, ki jih navaja ovadba, da je namreč naš edini cilj, da dosežemo jugoslovansko republiko, pa nisem izrazil. Te besede se tudi ne bi vjemale z glavnim tema mojega predavanja, kajti jaz sem nameraval v prvi vrsti polemizirati zoper takomenovani „ilirizem“ s tem, da sem zahteval, da naj si slovenski narod ohrani svojo lastno kulturo, brez združenj... Ker je tendenca „ilirizma“ kulturno in jezikovno združenje vseh Jugoslovancev, sem bil sicer primoran tekem mojega predavanja se mimogrede baviti tudi z vprašanjem, tikajočim se političnega združenja Jugoslovancev. To sem pa storil na ta način, da sem to združenje označil kot utopijo, glede katere teoretično ni izključeno, da se uresniči.“

Kot priča v Cankarjevem procesu zaslišani g. Ivan Kocmur pa je izjavil (glej „Zbornik“, str. 153.): „... Cankarjevo predavanje je bilo namreč namenjeno kot izključno literarno ter je bila glavna tema (= misel) tega predavanja polemika zoper takozvani „ilirizem“, ki zahteva kulturno in jezikovno zedinjenje Jugoslovancev. Ker je osumljenec kot nasprotnik tega ilirizma govoril zoper to zedinjenje, bi bilo pač nerazumljivo, če bi bil kljub temu svojemu nasprotstvu...“

propagiral kako politično združenje ali republiko Jugoslovancev.“

Iz teh kratkih navedb sledi, da je bil pokojni pesnik Cankar pač pristaš misli političnega ujedinjenja Jugoslovancev, da pa je odločno nasprotoval zahtevi, naj Slovenci žrtvujemo na žrtvenik jugoslovanstva svojo kulturo in svoj slovenski jezik. Brez ozira na takrat na površje kipeče politične struje in sile se je z njemu lastno odkritostjo in močastostjo izjavil proti takemu „jugoslovanstvu“, v katerem bi slovenska kal zamrla, kakor je to že zdavnaj pred sedanjimi centralisti želel tudi Stanko Vraz, ki bi bil najraje videl, da utonejo Slovenci itd. v nekem „ilirskem“ morju.

Še mnogo odločnejše kakor v izjavi pred sodiščem je Cankar nastopil proti rušilec in ubijalcem slovenske kulture in slovenskega jezika v omenjenem predavanju samem (glej „Zbornik“, str. 154. in sledeče). Ker je govor preobširen, da bi ga mogli ponatisniti v celoti in ker je v njem tudi mnogo mest, kjer govori Cankar o stvarih, ki danes niso več aktualne, naj navedemo le najznačilnejša mesta o razmerju Slovencev do Jugoslovanstva.

V uvodu pravi: „Izjavljam namreč, da ne govorim v imenu nobene stranke, še manj pa v imenu celokupnega naroda, temveč čisto ponižno samo v svojem imenu. Ta izjava je bila potrebna zategadelj, ker sem v teh zadnjih tednih in mesecih opazil, kako govore v imenu celokupnega naroda oblastni ljudje, ki si jih ta narod prav gotovo ni bil izbral za svoje besednike. Morda se bo malokdo strinjal z menoj, toda vsakdo ima pravico ter celo dolžnost, da pove, kar misli. To je sicer v naših krajih in posebno dandanašnji nekoliko nevarno. Človek lahko riskira, da ga naženo s kolom in blatom.“

Te Cankarjeve besede bi lahko napisali vsaki številki našega lista kot uvod. Ali ni tudi danes tako? Cankar je govoril na shodu l. 1913. Ali bi mogel danes, po 8 letih, govoriti drugače?

Nadaljujoč svoj govor je začel razpravljati o politični strani jugoslovanskega problema. V tem oziru se je izrekel za politično ujedinjenje: „Za človeka z naravno kmečko pametjo, ki bi prav nič ne vedel, kaj je diplomacija, kaj politika in kaj državni pravdnik, bi ne bil jugoslovanski problem kar nič kompliciran in bi sploh noben problem ne bil. Tak človek bi rekel: „Če mislijo ti štirje narodi, da so si sorodni (ne eno! op. ur.) in da bi najlažje in najboljšje živeli, če bi bili združeni, naj se zgodi po njih želji, naj si v božjem imenu zgrade zvezno republiko jugoslovansko. Koristen za vesoljno človeštvo je samo narod, ki je zadovoljen in ki ima pogoje in prostora, da uveljavi vso svojo moč... Ta najnaravnejša rešitev jugoslovanskega vprašanja se nam vsem zdi do slej še utopija in je morda res...; zakaj ovire, ki so na poti do njegovega utelešenja so danes vsaj navidez nepremagljive. Jugoslovanska plemena so razdrobljena v petero držav in pol... Politični stiki med temi kosci so malodane onemogočeni. Lahko bi rekel, da je v političnem oziru, vključno enemu žezlu in eni himni Zagreb skoraj dalj od Ljubljane nego Pariz ali Madrid. Treba bo silnega napora in dolgega potrpljenja, da se uravna, kar sta izkrivenčila zgodovina in pa zlohotna politika. V zadnjih letih smo začeli iskati potov, da pridemo do političnih stikov vsaj med onimi kosi jugoslovanstva, ki so obsojeni na življe-



nje v monarhiji. Po mojih mislih smo zares našli pot, ki je zdaj edino možna in primerna — to pot namreč, da se seznanjajo in zblížujejo sorodne politične stranke v posameznih deželah... Vse to stremenje po sporazumu in zblížanju med posameznimi političnimi strankami **četverih jugoslovanskih narodov se mi zdi, naravno, potrebno in razveseljivo.** Kmalu bi bil ponosen, da si v tej stvari največ in skoro edino prizadevajo Slovenci, naj se že prištevajo tej ali oni stranki. **Toda v tem hvalevrednem prizadevanju se je pojavilo še nekaj drugega, kar ni prav nič naravno, prav nič potrebno, še manj pa razveseljivo. To je poglavje, ki je žalostno in smešno, ali žalostno precej bolj.**

To žalostno poglavje, kakor ga imenuje Cankar, je baš ono, ki je danes za Slovence najvažnejše: **Ali naj utonemo v nekem novem jugoslovanstvu, ali pa naj živimo še dalje kot Slovenci?**

Kaj pravi Cankar o tem vprašanju? V „Zborniku“ (na str. 158. in dalje) čitamo:

„Kakor ste videli, sem smatral jugoslovanski problem za to, kar je: namreč za **izključno političen problem.** Za problem razkosanega plemena, ki se v življenju človeštva ne more uveljaviti, dokler se ne združi v celoto. To je vse! **Kakšno jugoslovansko vprašanje v kulturnem ali celo jezikovnem smislu zame sploh ne ekzistira.** Morda je kdaj eksistiralo; toda rešeno je bilo takrat, ko se je jugoslovansko plemo razcepilo v četrto narodov s četverim, čisto samostojnim kulturnim življenjem. Po krvi smo si bratje, po jeziku vsaj bratranci — **po kulturi, ki je sad večstoletne vzgoje pa smo si med seboj velično bolj tuji, nego je tuj naš gorenjski kmet tirolskemu ali pa goriški viničar furlanskemu.** Bodi temu kriva zgodovina, bodi kriv kdorkoli — jaz, ki dejstvo konstatiram, ga čisto gotovo nisem zakrivil. **Nevarno je dandanašnji take resnice povedati.** Zadnjič je mlad znanstvenik, dr. Rostohar, napisal v svojem listu „N. M.“ jako pameten članek. Razložil je, kako da je neokusno in umazano, kako se vsa slovenska javnost obupno obeša za renegatsko surko Stanka Vraza; nadalje je še namignil, da bi bilo dobro, če bi se spomnili, da na slovenskem jugu nimamo samo Lozengrada in Kumanovega, temveč takorekoč in brez zamere, tudi Maribor, Ljubljano in Trst.“

„Poglavitna naloga, ki je prisojena nam Slovincem ob reševanju jugoslovanskega problema, je ta-le: uveljavimo svoje jugoslovanstvo za zdaj le v toliko, da se vsi skupaj, kolikor nas je, naučimo na izust stari srbo-hrvaški rek: — „Uzdaj se u se i u svoje kljuse!“ To-liko bodo priznali tudi gotovo tudi najbolj hripavi Ilirci: ako pride kdaj do političnega združenja jugoslovanskih narodov — in ne samo moja vroča želja je, temveč tudi moje trdno prepričanje, da do tega združenja res pride — tedaj se to ne more izvršiti drugače, kakor da se združijo **enakopravni in enakovredni narodi.** Že sama ta enostavna misel nam kaže polje, kjer moramo orati in sejati nele zase, temveč za vse jugoslovanstvo. **To pa je naše lepo domače slovensko polje.** Pod avstrijskim valptom, v svoji ječi in revščini in množestvilnih nadlogah smo povzdignili **svojo kulturo** tako visoko, da je kras in veselje. To je izraz narodne moči, ki ne zaostaja prav nič za tisto močjo, ki se je pojavila pred Lozengradom in pri Kumanovu. Glejmo, da bomo v sebi zdravi, močni in vsaj duševno bogati, **tako da nekoč ne pridemo k bratom prosit miloščine,** temveč da jim prinesemo darov; ali pa še

boljše — da si pridejo bratje sami po te darove, predno bi jih mi ponujali.“

Naravnost strašna pa je Cankarjev obračun z ljudmi, ki jih on imenuje „Ilirci“ (z ozirom na pesnika Stanka Vraza, ki je hotel pretopiti Slovence, Hrvate itd. v „Ilirce“), mi pa jih imenujemo (politično) centraliste, oboževalce Belgrada ali pa tudi — petoliznike. O teh pravi: **Naši do omedlevice navdušeni „Ilirci“ pa niso pozabili samo na slovensko kulturo (slovenskega jezika itak nikoli niso znali), ne samo na Trubarja, Prešerna in Levstika, temveč pozabili so navsezadnje kar sami nase, na svoje ime in na svojo domovino. Pravega Ilirca je sram, da stanuje v Ljubljani, ne pa v Šabcu ali vsaj v Varaždinu.**

„To, kar „Ilirci“ počenjajo, je že delirij. Hvala Bogu, da teh „Ilircev“ ni veliko — skoraj na prste bi jih lahko naštel, Meni se ne da očitati, kar so očitali Rostoharju, da ne pridem med ljudi, med ljudstvo. **Še prav zelo pridem med ljudstvo: in če bi hotel povedati, kaj si misli preprost človek o jugoslovanstvu, kakor si ga Ilirci mislijo, bi moral biti grob. O kakšni ilirski navdušenosti pa v slovenskem narodu še govora ne more biti — to veste prav dobro vi sami in neumno bi se mi zdelo, če bi se lagali drug drugemu v obraz.**

„Ostane še stvar, ob kateri človek ne ve, če bi se zasmeljal, ali razjokal. To je jugoslovansko jezikovno vprašanje, ki ga niso bili postavili avstrijski diplomatje, mojstri v neumnosti, temveč navdušeni ljudje, ki nobenega jezika ne znajo (namreč „Ilirci“ op. ur.). Posledice tega vprašanja že trdo občutimo — naši listi pišejo tako zanikrno slovensčino, da se zgražajo ob nji že vpokojeni poštni uradniki. Jaz spoštujem radikalnost, ki je bila od nekdanj lepa čednost mladine. **Ali če ta radikalnost zahteva, da pade slovensčina, samo zato, ker sta padla Odrin in Bitolj, tedaj hvaležno odklanjamo to radikalnost.**

„To je: premalo gledamo nase, pre-maio mislimo nase. Ljudje so zdaj med nami — saj jih lahko vsak dan slišite — ki bi nas najrajši kar prodali — kar dali vbogajme. Imenuj se dandanes v Ljubljani Slovence, pa boš tepen, ne od nemških, temveč od ilirskih (=jugoslovanskih“ op. ur.) šovinistov.“

„Meni pa se le zdi, da ostanemo pri tej svoji stari in naradni misli, v kljub vsem radikalno-narodnim strahopetcem. Strahopetci, res, to je prava beseda. **Zakaj še pred par dnevi sem bral izpod peresa takega oblastnega „Ilirca“ članek, ki odklanja naš stari narodni program, zedinjeno Slovenijo, iz edinega razloga, ker bi tega programa uresničenje ne bilo po volji Nemcem. Takemu radikalnemu učenjaku postavimo kar spomenik!“**

„Najbolj gausni, res — gausni! — pa se mi zde tisti ljudje, ki čisto brez vzroka in povoda spravljajo v zvezo s političnim jugoslovanskim vprašanjem še slovenski jezik. Kar ponujajo ga, kar mečejo ga čez mejo, še ne vprašajo, kdo bi več zanj dal. Jaz še nisem videl Hrvata, ki bi prišel ponujati k nam svojo hrvaščino. Pri nas pa je drugače. **Tako smo siti svoje kulture, da nam je že odveč in da bi jo najrajši kar vrgli čez plot.**

„Rekel sem, kaj da je najbolj potrebno in edino koristno, če hočemo doseči svoj slovenski kulturni in jugoslovanski politični cilj. Naj dela vsak, kakor mu je dano; jaz sem delal.“

Glavna obravnava proti Cankarju se je vršila 21. avgusta l. 1913. Na neko vprašanje državnega pravdnika je odgovoril Cankar: „... Med balkanske narode štejem sledeče **Jugoslovane:** Bolgare, Srbe, Hrvate in Slovence.“

12. septembra istega leta je Cankar odšel v — zapor...

oskrbovali te državne zavode, so ponovno po predložitvi neplačanih računov zadnji mesec odrekli vsako preskrbovanje z živili „na upanje“, kar je v očigled dejstvu, da je danes kredit neznan stvar, prav umljivo. Poleg vsega, so se oglasili ponovno tudi obrtniki, ki so oskrbeli razna reparacijska in adaptacijska dela, se na ta račun zadolžili in sedaj iščejo denarja ob novem letu tam, kjer ga dobiti morajo.

Hrana v bolnicah in zdraviliščih, nezadostna in slaba dosedaj, postaja od dne do dne pičlejša in slabša. Sredstev za nabavo najpotrebnejših zdravil in obvez ni več. Zima z vso neizprosno terja posebno letos mnogo kuriva. Stopite v sobe, kjer je kuriti absolutno potreba in veritate se, da o kurjavi more biti le malo govora. Bolniki se vsled pomanjkanja kurjave niti tedensko kopati ne morejo. Število in kvaliteta bolniških strežnic, strežnikov in služkinj se ne strežnic, strežnikov in služkinj se ne more vzdrževati na potrebnem staležu, ker ni denarja. Poleg tega so vsi, kar jih je, vpreženi preko svojih moči, in za 100 do 200 kron mesečno, katerih še večkrat marsikateremu upravitelju na koncu meseca ni mogoče izplačati, tvegajo svoje življenje. Ni čuda, če bodo ravno najbolj izmed teh zapustili svoja mesta. Dogodili so se slučaj, da je moralo osobje teh zavodov založiti svoj denar za nabavo najnujnejših stvari, katerih uprava ni mogla izplačati!!

Bolnice in zdravilišča niso dobičkonosna podjetja, absolutno potrebna pa so. Da je temu tako, pričajo proračuni

najbolj nazadnjaških držav. V Ljubljani imamo zdravstveni odsek za Slovenijo, kojemu so te vrste institucije podrejene. Res pravo veselje mora uživati sanitetni šef in pristojni referenti, ko prihajajo dnevno pismeno, ustmeno in brzobjavno obvestila gornje vsebine pred njih očmi! Oni odhajajo v Belgrad prosit, kjer jih pa z par lepimi besedami zopet odslovijo in morajo biti veseli, če dobijo vsaj obljube iz ust merodajnih faktorjev.

Vemo, da bode iz Belgrada bruhalo ogorčenje, ker se slične stvari iznašajo v javnost. Dolžilo se bo po nepotrebnem razne uradnike, da so izdajali uradne tajnosti poloma državnih zdravstvenih zavodov, kar pa seveda ni res, pač pa je res, da je vse to že nekaj časa javna tajnost.

Vsi poslanci se naprošajo, da energično intervenirajo na pristojnem mestu in potrkajo na vrata ministra narodnega zdravlja in ministra financ. Če to ne bo pomagalo, naj zaropotajo enkrat tudi v parlamentu! Ljudski in državni interes je, da se v zadnjem hipu prepreči velika katastrofa!

Ta dopis govori debele knjige! Boljše pa ne bo, vsaj v Sloveniji ne, dokler ne bomo dobili **svoje finančne avtonomije,** da bomo mogli s svojim denarjem vzdrževati svoje najpotrebnejše kulturne in humanitarne zavode. Bivša Kranjska je redno plačevala stroške za svoje bolnike — ali jih država ne bi mogla z našim denarjem? Pri nas lačni bolniki — v Belgradu pa sipljejo in trošijo za „porodico“! Tako ne pojde dolgo.

## „Bela roka“ in „črna roka“.

Ko je bila sedanja vladna kriza že skoro rešena in je stvar dozorela tako daleč, da bi bila lahko že imenovana nova vlada, se je nenadoma pojavil nov spor: Demokratije so naenkrat zahtevali odstop vojnega ministra generala Zečeviča! Ta nepričakovana zahteva je vzbudila v političnih krogih silno pozornost, katero je še povečalo dejstvo, da je Pašič takoj odšel na dvor poročat kralju o tej zahtevi in da se je vrnil z dvora zelo slabo razpoložen. Javnost pa je začela takoj skrivnostno šušljati o starem sporu med „belo“ in „črno“ roko.

Predno govorimo dalje o političnem pomenu tega spora, naj nam bo dovoljeno na kratko povedati kaj je „črna“ in kaj je „bela“ roka.

Po umoru zadnjih Obrenovičev — kralja Aleksandra in kraljice Drage — je stopila bivša kraljevina Srbija v dobo silnih notranjih in zunanjih bojev. Vnanji boji so grozili postati še strašnejši od notranjih. Ni ga bila človeka v Srbiji, ki takrat ne bi bil čutil, da se bližajo veliki dogodki, da se bliža začetek velikega boja za osvobodjenje in ujedinenje celokupnega jugoslovanskega plemena. Na ta boj se je morala Srbija skrbno pripraviti. Pripravljala se je uradno s tem, da je naročila vlada na Francoskem moderno orožje, tajno pa z ustanovitvijo raznih narodno-obrambenih organizacij. Med temi organizacijami sta najbolj zasloveli dve: „Narodna Obrana“, ki je delovala javno, in pa „črna roka“, ki je delovala tajno.

Bilo je tedaj v srbski armadi lepo število oficirjev, ki so komaj čakali oboroženega spopada v cilju osvobodjenja srbstva izpod tujega turškega in avstrijskega jarma. Tem gospodom je diplomatsko delo za osvobodjenje šlo vse prepočas, zato so bili z vlado skrajno nezadovoljni. Želja po narodni osvoboditvi in opozicija proti (po njihovem mnenju nesposobni) vladi sta jih dovedli do ustanovitve tajne organizacije, ki se je imenovala „Ujedinenje ali smrt“. Kot tajni znak pripadnosti k tej organizaciji je služila nerodno naslikana „črna roka“, pa tudi mrtvaška glava se nahajala na nekaterih dokumentih.

Ta organizacija se je raztegnila počasi tudi na civilne kroge, zlasti med uradništvom in med politiki je našla lepo število pristašev. Oficirji in uradniki so bili pod nevarnostjo smrtno kazni dolžni, da so svoje (njim popolnoma neznan!) vodstvo obveščali o vsebini vsakega akta, ki jim je prišel pod roko. Kar so zvedeli politično zanimivega, so morali takoj javiti vodstvu organizacije. Ta dolžnost je bila v rokah organizacije silno orožje in radikalna stranka, ki je bila tedaj na vladi, je dostikrat bridko občutila vso težo in moč te organizacije. Nastopiti pa se proti tej organizaciji ni upala, ker se ni hotela iz lahko umljivih

razlogov spuščati v boj proti oficirskemu koru in proti armadi. Na drugi strani pa je ravno tako razumljivo, da so tajno oficirsko organizacijo, ki je bila več ali manj naperjena proti vladi radikalcev, držali in podpirali srbski samostalci (današnji demokratje), ki bi se bili zvezali tudi s samim hudičem, samo da vržejo radikale, čeprav so tudi oni uvideli nevarnost, ki preti državi, če prevzame vrhovno vodstvo države — vojaštvo!

Mem radikalci je bilo mnogo mož, ki so že z ozirom na svojo socialistično preteklost vsako vojaško diktaturo, pa naj je bila ta še tako narodna in patrijotična, odločno odklanjali. Vojak naj služi državi, vlada naj pa civilist, ljudstvo — to je bil njihov princip. Ne general, ampak civilni minister naj odločuje, ki je odgovoren parlamentu. Javno in energično nastopiti proti tej oficirski „zaroti“ se pa radikalci, kakor že rečeno, niso upali, že z ozirom na tedanji vnanjopolitični položaj ne, ki je zahteval kar največjo koncentracijo vseh narodnih sil (aneksijska kriza l. 1908.!). Če bi bili radikalci nastopili odkrito proti „črnorokcem“, bi jih bili njihovi politični nasprotniki samostalci takoj obdolžili narodnega izdajstva, kar je bilo v tedanjih razmerah v Srbiji nekaj mnogo strašnejšega kot je danes, in s samostalci bi bila potegnili tudi armada. To bi bila pa za radikalno stranko smrtna obsodba.

Radikalci so vse to uvideli in — molčali. Molčali so in čakali na ugodno priliko, da obračunajo z „zarotniki“.

Prišla je svetovna vojna in ž njo tudi vojna disciplina. Srbska vojska se je morala umakniti iz dežele in po nečloveških naporih se je po dolgem času posrečilo zopet vzpostaviti srbsko fronto pri Solunu. Tam je stala srbska vojska pod vrhovno komando Francozov in Angležev, čeprav je tvorila zase posebno jedinico.

Ta moment je izkoristila tedanja srbska vlada, da stopi „črnorokcem“ za vrat. Na eni strani so znali pridobiti radikalci na svojo plat večje število oficirjev, katerim so zagotovili lepa službena mesta in vse mogoče ugodnosti kot plačilo, če bodo vlado in radikalno stranko podpirali, na drugi strani pa so postavili znane „črnorokce“ pod varstvo francoskih bajonetov pred vojno sodišče zaradi veleizdaje. Za „črnorokce“, med katerimi je bilo mnogo res odličnih in sposobnih oficirjev, se je sicer pri srbski vladi potegnili tudi ruska vlada in pravijo, da tudi angleška, (umor Franca Ferdinanda so pripisovali delovanju „črne roke“!), toda radikalci niso popustili in proces se je končal zelo žalostno: Polkovnik Dimitrijevič s svojimi najzvestejšimi tovariši je bil ustreljen, drugi so bili obsojeni na dolga leta v zapor ali pa so bili degradirani.

S tem pa delovanje „črne roke“ ni bilo uničeno. Stvar „črnorokcev“ so

## Državne bolnice in zdravilišča pred zatvoritvijo.

Prejeli smo in priobčujemo: Od več strani, tako iz Maribora, Ptuj, Celja, Ljubljane, Novega mesta itd., kjer se nahajajo državne bolnice, nato iz državnega zdravilišča za bolne na pljučih v Topolšici, dobivamo poročila o katastrofalnem položaju tamkajšnjih uprav. Stvar je dozorela že tako daleč, da je treba resno misliti na dalekosežne posledice, ki bi nastale, če centralna vlada ne priskoči takoj z izdatno podporo tem zavodom na pomoč. Brez tega obstoja

možnost, da bode marsikateri zavod primoran zapreti vrata v najhujši zimi bolnikom še pred božičnimi prazniki, oziroma za novo leto.

Ne vem, če se more še katera država ponašati s te vrste „kulturnimi škandali“, res je samo, da stoji državne zdravstvene institucije v Sloveniji pred katastrofo.

Deficiti posameznih bolnic in zdravilišč dosega milijonske in več milijonske svote. Trgovci vsake vrste, ki so



vzeli za svojo srbski samostanci (demokratije), ki jo zastopajo proti radikalcem, na katerih strani stoji „bela roka“, z vso vneto. K „beli roki“ pripadajo danes skoro vsi višji oficirji, ki so prišli na svoja mesta po milosti in vsled hvaležnosti radikalne stranke, in zato jih imenujejo tudi „karijeriste“ (ker so napravili dobro „karijero“). Škodljiva za državo pa je „bela roka“ ravno tako kakor „čr-

na“, ker ena in druga hoče uveljaviti popolnoma protidemokratsko načelo, da budi gospodar v deželi — general! Mi pa stojimo na stališču, da je armada le izvršno orodje ljudske volje, ne pa komandant nad njo. Spor med „belo“ in „črno“ roko je danes le druga oblika ostrega boja med demokrati (samostanci) in radikali.

## „Svakojsaka čuda iz naše uprave.“

Pod tem naslovom je objavil zagrebški list „Slobodna Tribuna“ od 15. t. m. dopis iz Zemuna, torej takorekoč iz predmestja samega Belgrada, iz katerega posnemamo sledeče:

„Posestnik Jože Sajer iz Zemuna se je na trgu sprl z redarjem, ki je nadzoroval izvršitev maksimalnih cen. V prepiru je dal Saier stražniku zaušnico. Vsled tega dogodka je „čitava policija“ pričakovala Saierja zvečer, da se vrne domov. Saierja so odpeljali v zapor, kjer so ga tako nečloveški pretepli, da je letelo blato iz njega in ko so ga „milostno“ odpustili, je ugotovila zdravniška preiskava, da ima mož 5 reber polomljenih.

O tem žalostnem slučaju so govorili tudi v občinskem svetu v Zemunu. Pri tej priliki je navedel neki občinski odbornik iz Franzthala (nemška kolonija pri Zemunu) slučaj, za katerega javnost ni vedela doslej: Pri gostilničarju Brašlu (ki je znan tudi mnogim Slovencem v Belgradu) je neke noči potrkal na okno policaj, prebudil g. Brašla in zahteval naj pokliče deklo, ker jo mora zaslišati. Ubogljivi Švab je povelje takoj izvršil, poklical deklo, katero je policaj takoj odvedel v zapor. Tam jo je uklenil in nato posilil.

Na isti seji občinskega sveta v Zemunu je pripovedoval neki drugi občinski svetnik, kako je nedavno pričel vinjen stražnik s svojo spremljevalko v gostilno, vse goste razpodil, češ da je danes „njegov dan“ in nekega gospoda, ki se ni hotel „odmah“ pokoriti njegovemu povelju, pošteno oklofutal.

Prebivalstvo v Zemunu živi v smrtnem strahu pred svojo lastno policijo, med katero je bilo takoj po prevratu nekaj znanih razbojnikov (Katič), ki so ropali ljudi kar na cesti. Mislili so, da bo vendar že enkrat konec teh strahot, ker smo dobili ustavo in ker se razmere celo na arnavtski meji urejajo, toda v Zemunu še danes gospodari policija kot nekaj.

Koncem teh pritožb v zemunskem občinskem svetu je neki odbornik naglasil, da ne more biti bolje, dokler načeluje policiji v Zemunu človek, o katerem so pisali že listi in kar ve že vsa javnost, da psuje v uradu strake „masnim rečtinama“ (z „masnimi“ pridevki in izrazi). Resničnost teh obtožb je dokazana, toda ta človek ne le ni bil kaznovan in odstavljen od svojega mesta, ampak je celo napredoval v svojem činu!

To so žalostne slike iz naše javne uprave. Take stvari se dogajajo takorekoč pred očmi vrhovnega šefa policije, ministra notranjih zadev. Mi jih ne navajamo, da bi širili kakšno plemensko sovraštvo — vsaj ne vemo, če so krivci Srbi ali Hrvatje ali Madžari. Navajamo jih pa zato, ker tudi taki dogodki dokazujejo neizvedljivost centralistične uprave v praksi. Pri nas še nismo tako daleč, a kdo ve, če ne pridemo tudi mi do takih običajev? Zdrava jabolka gnjilih ne ozdravijo, ampak narobe. Dežela, kjer so mogoči taki dogodki, se mora ozdraviti sama iz sebe, potem je šele mogoče govoriti o upravni centralizaciji.

no ne le vodstvo svojega urada, ampak še del drugega. To nam kaže, da v Belgradu še danes nimajo urejenih kompetenc za posamezna ministrstva in da nihče ne ve prav, kdo je za reševanje določenih stvari pristopen in kdo ne. Zato pa gre, kakor gre!

**Nova stranka** se snuje v Sloveniji. Imenovala se bo „stranka ustavovernega veleposestva“ (verfassungstreuer Großgrundbesitz). Prijavilo se je že mnogo članov, ki bi vsi radi prišli do veleposestva.

**Drago vino — polne gostilne.** Ko je cena vinu poskočila na 10 kron za liter, so ljudje kričali: Ne damo, ne damo! — Gostilne so bile pa vedno bolj polne. — Ko je poskočila cena vinu na 20 kron, so ljudje zakričali ne damo in ne damo! — Gostilne so bile še bolj polne in danes je naravnost prerivanje in tesna gneča povsod, kjer točijo vino po 60 kron liter. — Z ozirom na to dejstvo je rekel ljubljanski šaljivec: Kako polne bodo gostilne šele takrat, ko bo vino po 100 kron!

**Ljubljanski dopisni urad** je ustanova, ki ima nalogo dobivati iz inozemstva razne politične vesti in jih dajati proti primerni odškodnini domačim listom na razpolago. Ne bomo rekli, da je bilo poslovanje tega urada najboljšje v Evropi, pač pa je bilo prav dobro z ozirom na naravnost sramotno nizko podporo, ki jo je ta urad prejemal iz javnih sredstev. Ta urad bo ukinjen s 1. januarjem prihodnjega leta, ravnotako tudi sličen urad v Zagrebu. Ostal bo le še „Presbiero“ v Belgradu, čegar dopisna služba je „svetovnoznanana“. Ako bomo hoteli torej zvedeti, kaj se godi po širokem svetu, se bomo morali poučevati iz tujih listov. Iz tujih? Vsaj so skoro vsi prepovedani! Ali pa se bomo vozili na Dunaj in v Trst? Da, kdor dobi potni list! Ostali bomo tedaj lepo nepoučeni in veseli bomo, če bomo smeli čitati Trdinove „Bajke in povesti o Gorjancih“ ali pa kakšne politične čenče, ki nam jih bodo servirali

Francozi iz Belgrada. To so plodovi centralizma. Ljubljana, ki ima krasne telefonske zveze z Dunajem in s Trstom, naj bo izločena iz te vrste prometa, Belgrad pa, ki ima naravnost sramotno telefonsko zvezo z ostalim svetom, naj postane središče! Kamor človek pogleda, sama brezglavost!

**Kaj pa to pomeni?** „Naš denar ni srečno vozil v preteklem letu... O vzrokih naših valutnih skrbi se je mnogo pisalo in ugibalo. Glavni vzrok je naraščanje bankovcev ob nezadostnem pokritju... V zadregi za denar hodi država preveč k banki v poset... Glede davkov so težave in tudi neenakosti. Davčni aparat ne zadošča (v Sloveniji je predober!! op. ur.)... Reda v državnem gospodarstvu tudi ni zadosti. Umeteljnosti manjka in zistema v davčni zakonodaji... Kar se je pred 3 leti upravljalo še po 8 različnih zistemih, je težko uglasiti na en ton... Obdavčitev zasebnega uradništva je vsled plačarine v Sloveniji taka, da je niti davčni Herodež ne bi mogel upravičiti.“ — Toda nikar ne mislite, da so ti stavki izpisani iz „Avtonomista“, ki jih preleva že skoro celo leto, ampak čitamo jih — čujte in strmite! — v velepatriotičnem in državotvornem „Slov. Narodu“, v božični številki! Kako se svet izpreminja! Če bo „Slov. Narod“ nadaljeval v tem tonu, nam bo kmalu napravil občutno konkurenco, tako da nam res ne bo preostalo nič drugega, kakor postati za nekaj stopinj radikalnejši, če si hočemo ohraniti dobro ime „prevratnih elementov.“

**Prvi čin novega ministra za socialno politiko.** Novi minister za socialno politiko je zahteval od okrajne bolniške blagajne za Slovenijo v Ljubljani 2 milijona kron kot ustanovni fond za ustanovitev okrajnih bolniških blagajn v Srbiji.

## Gospodarstvo.

### Državna pomoč za prehrano v Avstriji.

Pretekli teden so se vršila med parlamentarnimi strankami v Avstriji obširna pogajanja glede ukinjenja državnih podpor za prehrano prebivalstva. Dosegel se je sporazum, da preneha državna podpora za prehrano takoj po božičnih praznikih za vse predmete, zlasti za moko in mast, samo za kruh bo še država dajala prispevke do maja meseca prihodnjega leta, toda ta prispevek bo vedno manjši: znašal bo najprej 150 kron pri hlebu kruha, potem 100 in nazadnje le še 50 kron, pričetkom maja pa vsak prehranjevalni prispevek preneha.

Državni prispevek za prehrano v Avstriji je bila dobro preračunana politična poteza, ki je služila namenu, prepričati svet o nezmožnosti Avstrije, da bi plačala še tako majhno vojno odškodnino. Vsled državnih prispevkov je izgledalo finančno stanje Avstrije naravnost obupno, državni dolg se je nakopičil na stotine milijard, vrednost nemške krome je padla neverjetno nizko. Kljub tej žalostni, a za politične namene jako skrbno pripravljani sliki avstrijskega državnega gospodarstva pa je rastlo bogastvo posameznikov, od katerih je država kljub izobno organiziranemu davčnemu aparatu pobirala naravnost smešno nizek davek iz istega razloga. S svojo finančno politiko je Avstrija svoj cilj dosegla: danes ne pade nikomur več na um, da bi pričakoval od „lačne“ in „beraške“ Avstrije le en sold odškodnine. V pogodbah, ki jih sklepa Avstrija s svojimi sosedi, o kaki odškodnini ni niti govora več. Bajko o svoji „revščini“ pa bo Avstrijo vzdrževala preko svojega časopišja tako dolgo, dokler ne pride do splošne revizije mirovnih pogodb, kjer Avstrija gotovo ne bo slabo odrezala. Zato bodo že skrbeli Francozi in Angleži.

Z ukinjenjem državne pomoči za prehrano bo stopilo v Avstriji v veljavo načelo, da se morajo cene industrijskih in kmečkih proizvodov prilagoditi cenam na svetovnem trgu in dosledno morajo dobivati nameščenci in delavci tudi plače po svetovnem kurzu nemške krome, t. j. v zlatu, čeprav izplačljive v papirju. Država s svoje strani pa bo morala pobirati tudi davek v tem cenam odgovarjajoči višini, da bo mogla kriti stroške pa javno upravo. Na ta način bo dovedlo ukinjenje državnih podpor za

prehrano tudi avstrijsko valuto najprej do stalnosti, z dvigajočo se produkcijo pa tudi polagoma do višje vrednosti. Če bo Avstrija na tej poti vztrajala, bo začelo njeno gospodarsko življenje polagoma ozdravljati.

Nova smer v finančni politiki Nemške Avstrije tudi na sosedne dežele ne bo ostala brez vpliva v gospodarskem oziru. Dokler je v Avstriji delavec v privatnih podjetjih plačevala država (in ne privatni podjetnik) s tem, da jim je dajala kruh takorekoč zastoni, je privatni podjetnik plačal delavcu le majhno mezdo iz svojega žepa in je mogel vsled tega prodajati svoje izdelke po cenah, ki so bile znatno nižje od cen na svetovnem trgu. Poslej se bo to razmerje znatno izpremenilo. Fabrikantje bodo morali plačevati delavcem take mezde, kakor odgovarjajo cenam živil, in za svoje izdelke bodo morali zahtevati cene, ki odgovarjajo cenam blaga na svetovnem trgu, upoštevajoč vrednost nemške krome na mednarodnih borzah, višino transportnih stroškov in eventualne konkurenčne razlike. Z drugimi besedami: Tiste blazne razprodaje blaga, ki je tudi mnogo Slovencev zvalila na Dunaj in v Gradec nakupovat razno blago, bo enkrat za vselej konec in začela se bo zdrava, normalna konkurenca ali pa se bodo pojavili novi mednarodni karteli in trusti, ki bodo žulili nas vse v isti meri: Nemce, Slovence in Kitajce...

Ni dvoma, da bomo morali kreniti v gotovem oziru tudi pri nas na isto pot, za katero se je odločila Avstrija. Tudi pri nas je še pri raznih blagovnih cenah razlika med svetovno ceno in našo domačo tržno ceno silno velika. Kilogram mesa velja pri nas n. pr. 40 kron, v Trstu pa 10 lir = 120 kron. Podobno je tudi razmerje med našim in med švicarskim trgom. Zakaj to? Ali je to pametno in pravično, da dobi naš producent domačo ceno, veliki izvoznikar pa spravlja v svoj žep silne razlike? Ali ne bi bilo pometnejše in tudi pravičnejše, če bi dobivali naši producenti polno svetovno ceno za svoje blago, država pa naj pobira davke v polni ceni, da bi mogla tudi svoje uslužbenke plačati tako, da bodo mogli tudi oni shajati, Vemo sicer, da bodo mnogi zakričali po svoji stari demagogični navadi: „Ljudje, kaj pa mislite

## Dnevne vesti.

**Ljubimo resnico, hčerko božjo!** Pretekli pondeljek so se vršile volitve ravnateljstva v „Mestni hranilnici ljubljanski“. Že tedne poprej je demokratsko centralistično časopisje hujskalo proti g. Prepeluhu kot dozdevnemu kandidatu za predsedniško meto temu denarnemu zavodu. Liberalno listovje ga je proglasilo kot „klerikalnega“ kandidata za to mesto. Na tem je resnica ta, da g. Prepeluh sam ni nikoli stremel za to častjo in da je ponovno izjavil, da bi tega nikoli sprejeti ne mogel, če bi vse koalirane stranke enodušno ne bile zanj. Misel, da bi g. Prepeluh prevzel predsedstvo se ni rodila niti na njegovem niti na „klerikalnem“ zeljniku. Njegov program v tem pogledu je bil: **Komunalna banka za vso Slovenijo s pomočjo vseh mestnih hranilnic in občinskih denarnih zavodov vse Slovenije.** Naj bi „Jutro“ in „Slovenski Narod“ lepo mirno priznala resnico: Pri volitvi predsedstva v Mestno hranilnico ljubljansko ni „prodrla“ in ni „propadla“ ne ta ne ona „kandidatura“, ker je šlo v tem primeru za vpliv nekaterih zasebnih bank! Sicer pa hočemo počakati na ustanovitev komunalne banke, **zaradi katere je bil že v prejšnjem občinskem svetu stavljen nujni predlog!** Osebna vprašanja se morajo podrediti stvari, za katero gre!

**O našem uradništvu piše mitroviška „Srbija“** od 18. decembra med drugim: „Pred vojno je delalo v posameznih naših (državnih) uradih polovico manj uradnikov in gladko je šlo. Danes pa sede tam, kjer je prej sedel en sam uradnik, trije uradniki ali pa še več, od katerih hoče vsak biti nad drugim. Naša država je polna nesposobnežev. Ti nosijo razna imena: inšpektorji, arhivarji, komisarji, sekretarji itd. Poleg njih je ogromno število praktikantov, delegatov, strokovnjakov-posredovalcev in nakupovalcev. Izmed teh hoče vsak „nadzorovati“, a nihče ne mara delati. Inteligenca se ustvarja čez noč in taka inteligenca se ne more zavedati važnosti naloge, ki ji je stavljena. Na pol analfabeti prihajajo na mesta, kjer bi morali sedeti kvalificirani in sposobni možje, toda prakcija se je tako razkošatila, da ubija vsako pravo inteligenco. V takih razmerah mora vse iti navzdol.“

**Značilno.** V nekem ljubljanskem dnevniku smo te dni brali javno prošnjo za pomoč. To ni nič nenavadnega, da se reveži, zlasti taki, ki jim še zadnji ostanek ponosa brani iti na cesto, obračajo preko listov za pomoč v svoji bedi in potrebi. Nemilo pa dirne človeka, če čita pod tako prošnjo podpis „državni uradnik“. Zares, daleč smo prišli! Državni uradniki naše države, o kateri tako radi naglašamo, da je najbogatejša v Evropi, plačuje svoje uradnike tako, da morajo — prosjačiti! In to javno, preko časopisja! To je prvovrsten škandal, pa ne za dotičnega reveža, ampak za one, ki so takega bednega stanja med uradništvom krivi. Naj nam bo pri tej priliki dovoljeno še omeniti, da so uradniške organizacije, ki bi bile v prvi vrsti poklicane, da dvignejo svoj glas, v tem slučaju doslej — molčale! Disciplin, ki jo izvajajo demokratije nad uradništvom, je v resnici vzorna. Če bi pa sedel danes v palači na Bleiweisovi cesti dr. Brejc ali pa dr. Perič, sploh kak nedemokrat, to bi grmelo vanj od vseh strani! Sedaj pa vladata disciplina in molk. Obupen molk.

**Dr. Žerjav — minister in pol.** Kakor poroča tozadevno gotovo dobro informirano „Jutro“ iz Belgrada, bo postal dr. Žerjav minister pa socialno politiko in poleg vodstva svojega ministrstva prevzame tudi del poslova finančnega ministra. On bo v finančnem ministrstvu za „stručnjaka“ (strokovnjaka) za prečanske kraje in bo reševal „prečanske“ finančne akte. Imenovanje dr. Žerjava za prečanskega „stručnjaka“ dokazuje, da takega „stručnjaka“ doslej v finančnem ministrstvu ni bilo, da so nam torej prečpisovali in nalagali vedno nove davke v popolnem nepoznanju razmer in gospodarili od danes do jutri brez vsakega finančnega načrta, ki bi upošteval tudi potrebe naših krajev. Vse to se da sklepati iz imenovanja dr. Žerjava za „stručnjaka“. Kljub temu imenovanju pa ne verjamemo, da bi prišli mi v finančnem oziru na boljše. Nered v finančah je prevelik in ga tudi dr. Žerjav ne bo odpravil, mogoče ga bo še pomnožil. — Drugo, na kar moramo pri tem imenovanju opozoriti, če se bo res izvršilo, je okolnost, da prevzema en minister traj-



— ali ne razumete, kakšna draginja bo potem?" Mi se takega in podobnega vpitja ne bojimo, ker vemo, da bo uradnik ložje dal za kilo mesa 120 kron, če bo dobil 15 ali 20 tisoč kron mesečne plače, kakor pa danes da 40 kron, ko ima mesečno povprečno komaj 3000 kron dohodkov ali pa niti toliko ne. Dokler ne bomo dosegli paritete s svetovnimi cenami, ne bo mogoče govoriti o rednem gospodarstvu, pač pa bo cvetlo prekupčevalstvo in nered v državnih finančah,

ki je bil v Avstriji vsaj politično opravičen, pri nas pa izvira samo iz nesposobnosti in neznanja.

Življenje v Nemčiji je postalo od oktobra meseca dalje za okroglo 39 odstotkov dražje kakor je bilo pred oktobrom. Oktobra meseca je začela padati cena nemške marke in ta padec je povzročil podražitev vseh življenskih potrebščin v označeni višini.

Izdajatelj: ALBIN PREPELUH. — Odgovorni urednik: JOŽE PETRIČ. — Tiska: Tiskarna J. BLASNIKA NASL. v Ljubljani.

### Sprejme se kolarski pomočnik

Ivan Marolt, Gorenjavas 23. Ribnica, Dolenjsko.

## OGLASE

za vse tu- in inostrane liste odpravi po originalnih cenah in najboljše

oglasni zavod Fran Vorsič, Maribor Cankarjeva ul. 15. Sprejmejo se vestni akviziterji pri dobrem stalnem zaslužku.

# MANUFAKTURNI ODDELEK GOSPODARSKE ZVEZE LJUBLJANA, Dunajska cesta šte. 29 (na dvorišču)

Oglejte si veliko zalogo raznovrstnega manufakturnega blaga, veliko izbiro čevljev in vsakovrstnega usnja na drobno in debelo.

## Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani

prodaja iz slovenskih premogovnikov

velenjski, šentjanški in trboveljski premog

vseh kakovosti v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo, kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava

la čehoslovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premog in črni premog.

Naslov: PROMETNI ZAVOD ZA PREMOG d. d. Ljubljana, Nunska ulica 1.

Popolnoma varno naložite svoj denar v

## Vzajemni posojilnici v Ljubljani

poleg nunske cerkve registr. zadruga z omejeno zavezo.

Hranilne vloge se obrestujejo s

4%

brez odbitka rentnega in invalidnega davka. :: Hranilne vloge se lahko vplačujejo potom poštno ček. urada, vlagateljem so položnice brezplačno na razpolago. Posojila na zemljišča, zaznambo na službene prejeme, proti poroštvu itd. Prodaja srečk državne razredne loterije.

Vplačana deln. glavica  
K 30.000.000.—

## SLOVENSKA BANKA

Telefon št. 567.  
Ček. račun št. 12 205

LJUBLJANA, Rrekov trg 10, nasproti „Mestnega doma“.

Obrestuje najugodnejše vloge na knjižice in v tekočem računu.

Ima posebni ameriški oddelek in prvovrstne zveze z inozemskimi bankami.

Izvršuje vse bančne posle najkulantneje.

## Jugoslovanski kreditni zavod

Marijin trg 8 Wolfova ulica 1 — Podružnica v Murski Soboti in Doljni Lendavi.

obrestuje hranilne vloge in vloge na tekoči račun  
Ustanov. septembra 1919.  
Prometa v lanskem letu nad 128.000.000 kron

4 1/2 %

čistih brez odbitka rentnega davka.

Nenosredno pod državnim nadzorstvom.

Kapital: K 20.000.000

## Slov. eskomptna banka

Rezerve o.rog K 6.000.000

Podružnice:

Novomesto in Rakek. Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 1.

Izvršuje vse bančne transakcije najkulantneje

Denarne vloge — Nakup in prodaja: efektov, deviz, valut — Eskompt menic, terjatev, faktur. Akreditivi — Borza.

## Zadružna gospodarska banka d. d.

Telefon št. 21.

Ljubljana, Dunajska cesta št. 38/1.

Telefon št. 21.

(začasno v prostorih Zadružne zveze).

Podružnice: Djakovo, Maribor, Sarajevo, Sombor, Split, Šibenik. Ekspozitura: Bled. Interesna skupnost z Sveopčo Zanatlijsko banko d. d. v Zagrebu in njeno podružnico v Karlovcu ter z Gospodarsko banko d. d. v Novem Sadu.

Kapital in rezerve skupno z afilijacijami čez K 50.000.000.

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, kupuje in prodaja tuje valute in devize, sprejema vloge v tekočem računu in na vložne knjižice ter preskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji.

Pooblaščen prodajalec srečk Državne razredne loterije.